

stans afholdes en mundtlig hovedforhandling. Retsplejerådet foreslår imidlertid, at når særlige grunde taler for det, skal retten med parternes samtykke kunne bestemme, at der ikke skal holdes en mundtlig hovedforhandling.

Retten beslutning om at undlade at afholde en mundtlig hovedforhandling kan efter Retsplejerådets forslag kun ske efter en konkret vurdering af, om det er nødvendigt at afholde en mundtlig hovedforhandling i den pågældende sag.

Retsplejerådet anfører, at hvis bevisførelse i form af forklaringer har væsentlig betydning for sagen, vil en mundtlig hovedforhandling normalt være påkrævet. Hvis der under forberedelsen har været en betydelig grad af mundtlighed i form af et eller flere længerevarende forberedende retsmøder, kan der efter omstændighederne være mindre behov for en mundtlig hovedforhandling. Hvis sagen er meget kompliceret, vil det sjældent være hensigtsmæssigt slet ikke at holde en mundtlig hovedforhandling. Derimod kan der i komplicerede sager ofte være anledning til at anvende sammenfattende processkrifter, jf. herom pkt. 5.2.2.2 ovenfor.

I vurderingen af, om en mundtlig hovedforhandling er nødvendig, må det efter Retsplejerådets opfattelse også indgå, om sagen har en særlig offentlig interesse.

Det er i Retsplejerådets forslag forudsat, at beføjelsen til at undlade at afholde en mundtlig hovedforhandling vil blive anvendt med varsomhed, idet der efter forslaget skal være særlige grunde, der taler for det.

Retsplejerådets forslag om at åbne mulighed for skriftlig behandling i første instans skal først og fremmest ses som et led i rådets overordnede målsætning om en fleksibel retspleje. Selv om der i de fleste sager vil skulle holdes en mundtlig hovedforhandling, bør der således efter Retsplejerådets opfattelse være mulighed for at undlade dette, når det undtagelsesvis ikke er nødvendigt.

Efter Retsplejerådets forslag kræves som nævnt parternes samtykke til at undlade at afholde en mundtlig hovedforhandling i første instans.

Retsplejerådet anfører, at en part efter omstændighederne kan lægge stor vægt på at kunne forklare sig direkte over for den eller dem, der skal træffe afgørelse i sagen, og en part bør altid kunne forlange, at der afholdes en mundtlig hovedforhandling i tvistige sager i første instans. Retsplejerådet fremhæver i den forbindelse bl.a., at det er retten, der på grundlag af sagens karakter fastsætter hovedforhandlingens længde.

Der henvises til betænkning nr. 1401/2001 side 304-306.

Justitsministeriet er enig i Retsplejerådets synspunkter, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med rådets lovudkast i betænkning nr. 1401/2001.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 87 (forslag til retsplejelovens § 366), og bemærkningerne hertil.

5.2.4. Materiel procesledelse

Udgangspunktet for Retsplejerådets overvejelser med hensyn til materiel procesledelse er på den ene side ønsket om at nå det materielle rigtige resultat i den enkelte sag og på den anden side hensynet til parternes dispositionsfrihed, som er et grundlæggende princip i den civile retspleje. Materiel procesledelse er udtryk for, at retten søger at tilvejebringe et sikrere grundlag for at træffe en rigtig afgørelse, men det er stadig parterne, der afstikker rammerne for sagen.

Retsplejerådet anfører, at hovedanvendelsesområdet for reglerne om rettens materielle procesledelse efter rådets øvrige forslag vil være det forberedende møde, der som hovedregel vil skulle holdes efter indleveringen af svarskriftet, jf. herom pkt. 5.2.1 ovenfor. På dette møde skal der bl.a. tages stilling til, hvad det præcis er, parterne er uenige om og ønsker, at retten træffer afgørelse om, og hvilken bevisførelse disse tvistepunkter giver anledning til. Det vil være helt naturligt, at retten på dette møde udøver en aktiv materiel procesledelse ved at stille spørgsmål til og diskutere med parterne. Det drejer sig i høj grad om at få bragt på det rene, hvilket materiale der skal bruges ved sagens afgørelse.

Retsplejerådet finder, at forhandlingsprincippet (dvs. princippet om, at retten skal træffe sin afgørelse på grundlag af og inden for rammerne af de krav, som parterne har fremsat, og de oplysninger, som parterne har tilvejebragt) har meget stærke grunde for sig i dispositive civile sager. Sagen angår parternes forhold, og parternes rådighed over deres egne anliggender bør respekteres. Parterne kender sagen bedst og er de nærmeste til at skønne over, hvilke anbringender og hvilken bevisførelse sagen kan bære.

Det er således Retsplejerådets opfattelse, at retten i dispositive civile sager fortsat ikke skal kunne tilkende en part mere, end denne har påstået, og fortsat kun skal kunne tage hensyn til anbringender, som parten har gjort gældende, jf. retsplejelovens § 338.

Retsplejerådets overvejelser angår derfor først og fremmest mulighederne for begrænsning af processtoffet og rettens vejledning og bistand samt spørgsmål og opfordringer til parterne eller tredjemand.

Retsplejerådet forudsætter, at dommeren efter omstændighederne vil skulle spille en meget aktiv rolle